

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä laiksi teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 215.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Rauno Anttila opetusministeriöstä, pääjohtaja Maria-Liisa Nevala Suomen Kansallisteatterista, teatterinjohtaja Georg Dolivo Svenska Teatern -nimisestä teatterista, teatterinjohtaja Jussi Helminen Tampereen Työväen Teatterista, hallintojohtaja Sven Mattsson Åbo Svenska Teater -nimisestä teatterista, talouspäällikkö Christian Blom Unga Teatern -nimisestä teatterista, kansanedustaja Tarja Halonen edustaan Teatteri Pientä Suomea ja Työväen Näyttämöiden Liittoa, hallintojohtaja Pekka Pietarinen Teatteri Pienestä Suomesta, toiminnanjohtaja Eeva-Sisko Artell Työväen Näyttämöiden Liitosta, puheenjohtaja Raimo Söder ja toiminnanjohtaja Riitta Seppälä Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitosta sekä hallintojohtaja Matti A. Holopainen Suomen Teatteriliitosta. Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Suomen Sinfoniaorkesterit ry:ltä.

Valiokunta on samassa yhteydessä päättänyt ottaa käsiteltäväksi eduskunnan 23 päivänä kesäkuuta 1993 valiokuntaan lähettämän ed. Rädyn ym. lakialoitteen n:o 29/1993 vp laiksi teatteri- ja orkesterilain 3 ja 5 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi teatteri- ja orkesterilakia siten, että lakiin lisätään säännös Suomen Kansallisteatterin valtionavustuksesta. Lisäksi eräille teattereille ja orkestereille harkinnanvaraisesti myönnettävä korotettu valtionosuus ehdotetaan muutettavaksi harkinnanvaraiseksi valtionavustukseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta.

Lakialoite. Aloitteessa ehdotetaan, että Teatteri Pieni Suomi ja Skolteatern (nyk. Unga Teatern) otettaisiin valtionosuuteen oikeutetuiksi teattereiksi ja myös voimassa olevan 5 §:n 1 momentin mukaisen korotetun valtionosuuden piiriin.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Eduskunta on vuoden 1993 valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä edellyttänyt, että Suomen Kansallisteatterille luodaan säädöksellinen asema. Hallitus ehdottaa nyt Kansallisteatterin sisällyttämistä teatteri- ja orkesterilain piiriin. Valiokunta kannattaa ehdotusta.

Voimassa olevan teatteri- ja orkesterilain 5 §:n 2 momentin mukaan valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävälle teatterille ja orkestereille on voitu myöntää harkinnanvaraisesti korotettua valtionosuutta. Tämä ehdotetaan nyt muutettavaksi harkinnanvaraiseksi valtionavustukseksi. Valiokunta yhtyy muutosehdotuksen perusteena olevaan näkemykseen, että kun perusolemukseltaan harkinnanvaraisen avustuksen myöntäminen on toteutettu laskennallisesti valtionosuuksien korotettuina prosentteina, aiheutuu sekä käytännöllisiä että teoreettisia ongelmia. Käytännössä valtionosuusprosentin korotukseen sidottu avustuksen laskentatapa on aiheuttanut varsin suuria vaikeuksia.

Valiokunta korostaa sitä, että harkinnanvaraisen valtionavun myöntämisen perusteena tulee olla selkeät kulttuuripoliittiset ja taidepoliittiset seikat. Alueteatteritoiminta on erityisesti maamme pohjoisille ja itäisille sekä rannikkoseuduille erittäin tärkeää. Myös ruotsinkielisyys ja lastenteatteritoiminta, jotka ovat voimakkaasti teatterin tulopohjaan vaikuttavia tekijöitä, otetaan huomioon kyseistä harkinnanvaraista tu-

kea määriteltäessä. Lisäksi valiokunta korostaa, että teattereiden tulee saada mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tieto kullekin vuodelle myönnetystä valtionavustuksesta.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että Teatteri Pienen Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset turvataan ja että lisäksi lasten- ja nuortenteattereiden erityistarpeista tehdään selvitys.

Valiokunta kiinnittää huomiota valtakunnallisesti merkittävien Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin asemaan, johon ne ovat joutuneet valtionosuusien leikkausten johdosta.

Valiokunta edellyttää, että Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin erityisasema valtakunnallisesti merkittävänä teattereina turvataan.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula (osittain), von Bell, Gustafsson, Hacklin, Laak-

Valiokunta on käsitellyt asian hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen pohjalta, joten lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus tulisi hylätä.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Edelleen sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 29/1993 vp sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

so, Lehtinen, Lindqvist, M. Pietikäinen, Pykäläinen, Rätty, Suhola, Toivonen, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsen Alaranta (osittain).

Vastalauseita

I

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusuiduksen yhteydessä vuoden 1993 alusta mm. teatterit pääsivät lakisääteisen valtionosuuden piiriin. Valtionosuuslain 5 §:n perusteella Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri pääsivät lisäksi erityisasemaan maamme muihin teattereihin verrattuna.

Tästä syystä valtion panostus Tampereen Työväen Teatterille nousi 94 879 mk vuodesta 1992 vuoteen 1993 ja Svenska Teaternin 869 263

mk. Vertailun vuoksi mainittakoon esim., että Wasa Teaternin valtionosuus nousi vain 6 870 mk ja Åbo Svenska Teaternin laski 431 613 mk.

Valiokunnan enemmistö edellyttää, että Tampereen Työväen Teatterin ja Svenska Teaternin toimintaedellytykset turvataan.

Emme voi yhtyä mainittuun ponteen, koska se merkitsee muiden teatterien aseman heikentämistä ja niiden työn aliarvioimista.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1994

Kyösti Virrankoski
Juhani Alaranta

Leila Lehtinen
Maija-Liisa Lindqvist

Kirsti Ala-Harja
Kyösti Toivonen

II

On hyvä, että Suomen Kansallisteatteri tulee viimein nimenomaisesti mainituksi teatteri- ja orkesterilaissa. Mielestämme kyseinen maininta samoin kuin maininta ylimääräisistä valtion-avuksista tulee kuitenkin kirjoittaa selkeämmin velvoittavaan muotoon kuin hallituksen esityksessä.

Samassa yhteydessä tulee poistaa myös toinen lain epäkohta: keskeisten lasten- ja nuorisoteatterien puuttuminen laissa nimenomaisesti mainittujen teatterien joukosta.

Lakialoitteessa n:o 29/1993 vp on esitetty, että Teatteri Pieni Suomi ja nykyinen Unga Teatern asetettaisiin niiden valtakunnallisen merkityksen vuoksi samanlaiseen erityisasemaan kuin Svenska Teatern i Helsingfors ja Tampereen Työväen Teatteri. Mielestämme tämä on perusteltua,

joten esitämme muutosta lain 5 §:n 1 momenttiin sekä 6 a §:ään.

Lasten- ja nuortenteattereiden merkitys on tullut asiaa käsiteltäessä valiokunnassa selvästi esille, joten on erittäin perusteltua, että mainitut kaksi keskeistä ja palkittua sekä poikkeuksellisen tehokkaasti ja joustavasti toimivaa teatteria tulisivat lain piiriin nimenomaisesti ja koskien sekä valtionosuutta että valtionavustusta.

Sen lisäksi lasten- ja nuortenteattereita täytyy pitää yhtenä painopistealueena harkinnanvaraista tukea myönnettäessä aivan kuten valiokunnan mietinnössäkkin todetaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun teatteri- ja orkesterilain (730/92) 5 §:n 2 momentti, muutetaan 5 §:n 1 momentti sekä lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

5 §

Svenska Teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille, Unga Teatern-nimiselle teatterille, Teatteri Pienelle Suomelle sekä Tampereen Työväen Teatterille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetystä sijaintikunnan kantokykyluokasta poiketen 60 %.

Kansallisteatterille, Unga Teatern-nimiselle teatterille sekä Teatteri Pienelle Suomelle valtion talousarvion rajoissa valtionavustusta käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin.

Opetusministeriö (poist.) päättää valtion talousarvion rajoissa (poist.), että valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävälle teattereille ja orkestereille myönnetään ylimääräistä valtionavustusta.

2 luku

Valtionavustukset

6 a §

Opetusministeriö (poist.) myöntää Suomen

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1994

Pekka Rätty
Heli Astala

Jukka Gustafsson

Tuija Maaret Pykäläinen
Iiris Hacklin

Marja-Liisa Tykkyläinen
Jaakko Laakso

Aarno von Bell

